

EPISCOPIA RÂMNICULUI ȘI PROPRIETĂȚILE SALE LA CRAIOVA ÎN SECOLELE AL XVIII-LEA ȘI AL XIX-LEA

Eugen DECA

La începutul secolului nostru, în anul 1906, prin strădania episcopului Atanasie și a unui colectiv de preoți apărea lucrarea „Istoria Eparhiei Râmnicului”⁴¹ o lucrare valoroasă în sinea ei, care ne oferă informații prețioase despre județul Vâlcea, despre întinsele și numeroasele moșii, sate, livezi, vii și altele, pe care le stăpânea Episcopia Râmnicului în întreaga Oltenie. Totodată, se trec în revistă numeroasele danii făcute de voievozi și boieri de-a lungul veacurilor acestui înalt așezământ bisericesc.

Analizând cu atenție lucrarea și coroborând-o cu investigațiile făcute în arhivele Episcopiei Râmnicului, ajungem la concluzia că aceasta are și o serie de limite. Așa de pildă, nu se pomeneste nimic sau doar tangențial despre câteva danii domnești făcute Episcopiei Râmnicului la Craiova, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea, danii care au generat mai târziu o serie de lungi procese².

La 26 august 1741, voievodul Țării Românești, Nicolae Mavrocordat, a dăruit Episcopiei Râmnicului „un loc de prăvălii ce este în orașul Craiova, ce este pă Ulița cea Mare a Târgului numindu-să al Pivodi”⁴³ (n.n. strada Unirii de azi, colț cu strada spre Sfântul Dumitru). Analizând acest document, ne putem da seama de valoarea și însemnătatea economică a acestei danii domnești. Pe acest perimetru amplasat de o parte și alta al uliții, cu o lungime și lățime de șaiszeci și opt și jumătate de stânjani și trei palme, Episcopia Râmnicului a construit o serie de prăvălii, care vor fi concesionate unor negustori craioveni.

Pentru început, episcopul Grigore Socoteanu al Râmnicului (1749–1764) acordă locul acesta, precum și prăvăliile din „Ulița cea Mare” a Craiovei, în administrarea finului său hagi Constantin Stoenescu⁴. Acest reprezentant al negustorimii craiovene, după moartea episcopului nu va mai respecta înțelegerea cu Episcopia Râmnicului, va construi alte prăvălii și chiar va încerca să treacă în proprietatea sa aceste bunuri, afirmând că are acte de danie.

Dar, în ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea, episcopii Chesarie (1773–1780) și mai ales Filaret (1780–1792) ajungând la concluzia că episcopia este păgubită de veniturile sale la Craiova, l-au chemat în judecată pe hagi Constantin Stoenescu la divanul Craiovei, somându-l să prezinte așa-zisele acte de danie, dar acesta se prezintă în fața instanței de judecată și afirmă că le-a pierdut din cauza „răzmiriții”. În urma acestei înfățișări, Divanul Craiovei hotărăște ca cele aflate în litigiu (locul și prăvăliile din „Ulița Mare”) să revină de drept Episcopiei Râmnicului, care va plăti la rândul ei despăgubiri în bani lui hagi Constantin Stoenescu, pentru investițiile făcute în noile localuri de prăvălii.

Spre finele secolului al XVIII-lea, în timpul episcopului grec Nectarie (1792–1812) în anul 1795, prăvăliile episcopiei de pe „Ulița cea Mare” din Craiova intră în stăpânirea lui Grigore Pihțul⁵, administratorul casei lui Poshar, fostul ginere al hagiului Constantin Stoenescu. Acest Poshar murind de tânăr, averea sa s-a transmis celor două fiice ale sale și a fost administrată de Grigore Pihțul, cel

care va reuși pentru o scurtă perioadă să pună stăpânire din nou pe prăvăliile episcopiei, care vor fi distruse în noiembrie 1800, în urma arderii Craiovei de către turcii și cârjali⁶.

După acest incendiu ce a afectat grav orașul Craiova, pe amplasamentul din „Ulița Mare“ vor fi construite câteva noi prăvălii pe banii negustorilor. Dar din nou, Episcopia Râmnicului își revendică și reușește cu mari eforturi, deoarece se pierduse „CONDICA“ în care erau trecute bunurile sale, să-și recupereze proprietățile sale din Craiova. De aceea, la 1 august 1818, divanul Craiovei, hotărăște că Episcopia Râmnicului este proprietarul de drept al locului și prăvăliilor din această zonă a orașului și dă de veste negustorilor să se conformeze în acest sens⁷.

Peste câțiva ani, într-un act din 1836 constatăm că pe acest loc în discuție erau amplasate 12 prăvălii cu embatic „din fața Podului cel Mare până în drumul Sfântului Dimitrie“⁸.

În urma reformelor economice și politice înlăptuite de domnitorul Al. Ioan Cuza și a modernizării statului român, spre finele veacului al XIX-lea, Episcopia Râmnicului va pierde vechile sale proprietăți de la Craiova.

În urma cercetărilor efectuate în Arhivele Sfintei Episcopii a Râmnicului, prin analiza documentelor vremii menționate mai sus, am putut surprinde o serie de aspecte etnografice, de civilizație și spiritualitate tradițională ale oamenilor din această epocă.

În primul rând, sunt date o serie de informații despre arhitectura unor construcții din Craiova, respectiv a prăvăliilor care aveau aspectul modest al unor clădiri de târg, fiind construite din bârne de lemn așezate și îmbinate la „încheietură“ rotundă sau dreaptă (probabil în sistemul Blockbau). Aceste construcții ridicate din bârne erau lipite cu pământ și acoperite cu olane⁹.

De asemenea, am putut observa relațiile dintre reprezentanții Episcopiei Râmnicului și negustorii locali craioveni, care erau „embaticari“ (n.n. arendași) ai prăvăliilor, pentru care plăteau o chirie anuală, ajungând până la 35 taleri.

În același timp, am surprins și mentalitatea de tip oriental a oamenilor din această epocă, tendințele unor negustori de a se emancipa, sau de aș trece aceste prăvălii în proprietatea lor, făcând uz de fals sau trafic de influență. Tot din cercetarea documentelor menționate am desprins și categoriile de negustori, meșteșugari și cei cu prăvălii. Așa de pildă, sunt menționate numele a numeroși băcani, cârciumari, brutari, tăbăcari, cizmari, cojocari, curelari, fierari etc.

În urma acestor cercetări putem trage concluzia, că de-a lungul veacurilor, Episcopia Râmnicului – a stăpânit mari proprietăți în întreaga Oltenie, nu numai la Craiova, fiind unul din cele mai bogate așezăminte monahale din țară.

THE BISHOPRIC OF RÂMNIC AND THE ESTATES OF THIS BISHOPRIC AT CRAIOVA, IN THE VIIIth – XIXth centuries

Starting from historical considerations, the article analyses and establishes the estates of the Bishopric of Râmnic in Craiova in the VIIIth and the XIXth centuries. The investigation that was made, especially in the Bishopric of Râmnic's archives, also reveals a complex of dates and ethnographical aspects, of civilization and traditional spirituality.

NOTE

1. Episcoul Atanasie, *Istoricul Eparhiei Râmnicului*, București, 1906.
2. Vezi: Pr. ION POPESCU-CILIEI, *Vechile proprietăți ale Episcopiei Râmnicului în Craiova și București*, în „*Arhivele Olteniei*“ an XX, nr. 113–115, ianuarie-iunie 1941.
3. *Ibidem*, extras din „*Arhivele Olteniei*“, p. 3.
4. Arhiva Sfintei Episcopii a Râmnicului, dos. 22/1836, f. 21–28.
5. Pr. ION POPESCU-CILIEI, *Operă citată*, p. 4–5.
6. Arhiva Sfintei Episcopii a Râmnicului, dos. 22/1836, f. 10.
7. *Ibidem*, f. 21–26.
8. *Ibidem*, f. 4. (jalba trimisă Episcopiei Râmnicului de un grup de negustori din Craiova).
9. *Ibidem*, f. 21–26.